

FOTO DIEUWERTJE BRAVENBOER

Student en mantelzorger **Myrthe Faaij** met haar vader Nico Faaij. „Als ik een les mis en klasgenoten om een update vraag, antwoorden ze soms: had je maar bij de les moeten zijn.”

ONDERWIJS

Een boete voor de mantelzorger?

De 'langstudeerboete' kan heel nadelig uitpakken voor studenten die mantelzorg verlenen of als eersten van hun familie studeren.

Door onze medewerker
Boris Bouwman

DEN HAAG. Ze combineert de zorg voor haar vader, die hersenkanker en epileptische aanvallen heeft, met een studie audiovisuele media aan de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. Pittig, vertelt Myrthe Faaij (18) uit Driebergen-Rijsenburg, omdat die mantelzorg zich niet laat plannen: „Ineens kan ik een appje krijgen tijdens de les dat het thuis niet goed gaat.” Voorlopig hoeft eerstejaarsstudent Myrthe niet te vrezen voor een mogelijke collegegeldverhoging, want studeren gaat haar goed af. Maar dat het nieuwe kabinet studeren duurder wil maken voor langstudeerders, bezorgt haar wel stress.

De nieuwe coalitie van PVV, VVD, NSC en BBB wil vanaf het studiejaar 2025/2026 een maatregel van kabinet-Rutte I herinvoeren: een collegegeldverhoging voor langstudeerders, in de volksmond ook wel 'langstudeerboete' genoemd. Studenten die meer dan een jaar studieovertraging oplopen, moeten 3.000 euro bovenop hun collegegeld betalen, is het idee. De coalitie verwacht dat ze dan sneller afstuderen én denkt dat het plan 282 miljoen euro per jaar oplevert.

Momenteel betalen Nederlandse studenten ruim 2.000 euro college-

geld per jaar en legt de overheid jaarlijks tot 10.000 euro per student bij. In 2022 telde Nederland 37.000 langstudeerders, volgens het ministerie van Onderwijs. Na kritiek op het plan gaf NSC-leider Pieter Omtzigt in het debat over het coalitieakkoord aan dat hij „zorgvuldig” wil kijken of sommige studenten uitgezonderd kunnen worden van de verhoging, bijvoorbeeld degenen die een bestuursjaar doen of kampen met een langdurige ziekte. Rob Jetten (D66) opperde ook studerende topsporters en mantelzorgers uit te zonderen.

Klasgenoten

Ook als de collegegeldverhoging níet voor mantelzorgers gaat gelden, worden daarmee niet al Myrthes zorgen weggenomen. Problematischer dan de kans op een langstudeerboete is dat ze op haar studie te weinig erkenning en begeleiding krijgt. „Als ik een les mis en klasgenoten om een update vraag, antwoorden ze soms: had je maar bij de les moeten zijn.” En toen Myrthe bij een docent aanklopte voor hulp, kreeg ze de vraag of ze voortgetrokken wilde worden. „Sommige studenten en docenten weten niet hoe intensief mantelzorg kan zijn en denken dat ik een luie leerling ben”, zegt ze.

Volgens koepelorganisatie MantelzorgNL moeten mbo's, hbo's en uni-

versiteiten momenteel „allemaal zelf het wiel uitvinden”, omdat landelijk niets is geregeld voor de begeleiding van studerende mantelzorgers.

Een (variant op de) topsportstatus, die bijvoorbeeld uitstel voor tentamens mogelijk maakt of extra studiebegeleiding, zou Myrthe uit de brand helpen. In maart steunden alle partijen een motie die kabinet-Rutte IV oproep afspraken te maken met de koepelorganisaties Vereniging Hoge-

De langstudeerboete is een zwaard van Damocles

Arend Hardorff hbo-bestuurder

scholen en MantelzorgNL om de combinatie mantelzorg en studie „haalbaar” te maken. Onlangs kreeg MantelzorgNL een uitnodiging om op 8 juli met het ministerie in gesprek te gaan.

Niet alleen studerende mantelzorgers hebben behoefte aan extra studiebegeleiding. Uit een recent rapport, opgesteld in opdracht van het ministerie van VWS, blijkt dat de mentale gezondheid van jongeren tussen de 12 en 25 jaar nog altijd slechter is dan voor de coronacrisis. Op de Haagse Hogeschool, waar bijna de

helft van de bachelorstudenten langstudeerder is, kampen leerlingen door de lockdowns ook met leerachterstanden. Voor een deel van die groep is een vierjarige bachelor afronden in vijf jaar tijd „geen reëel perspectief”, zegt bestuurslid Arend Hardorff. Hij noemt de langstudeerboete een „zwaard van Damocles” dat het studentenwelzijn niet gaat bevorderen.

Over de precieze invulling van de maatregel mag minister Eppo Bruins (Onderwijs, NSC) zich buigen. Hij vindt de collegegeldverhoging „te verdedigen”, omdat studeren in Nederland relatief goedkoop is en studenten pas meer hoeven te betalen als ze een jaar uitlopen. Partijgenoot Rosanne Hertzberger zegt dat langstudeerders „geen boete” krijgen, maar dat hun basis- en aanvullende beurs „deels wegvallen”. Ze stelt dat „de belastingbetaler” voor veel studies het „vijfvoudige” betaalt van wat de student zelf bekostigt: „Ook daar moeten we als samenleving rekening mee houden.”

Slagkracht

De samenleving krijgt volgens hbo-bestuurder Hardorff voor dat geld ook veel terug, onder meer sociale mobiliteit. „Het hbo is - nog meer dan de universiteit - een emancipatiemotor”, stelt hij. En de Haagse Hogeschool heeft veel studenten die als

eersten van hun familie studeren: „In veel gevallen studenten met één of twee ouders met een migratieachtergrond”, aldus Hardorff. Via de hogeschool „stoten ze door” naar het hogeropgeleide gedeelte van de samenleving, waar een nieuw deel van de arbeidsmarkt voor ze wordt ontsloten.

Deze groep heeft geen hoogopgeleide ouders, die vaak als ervaringsdeskundigen kunnen bijspringen als studieovertraging dreigt. Ook hebben ouders van eerstegeneratiestudenten „gemiddeld gezien” minder financiële slagkracht, zegt Hardorff. Nadelig als extra collegegeld moet worden betaald of voorgeschoten.

Door de voorgenomen invoering van de langstudeerboete in 2012, die werd teruggedraaid door kabinet-Rutte II, haalde een deel van de studenten „daadwerkelijk sneller” een diploma, zegt Anja Hulshof van de Rijksuniversiteit Groningen. Ze noemt het niet „ondenkbaar” dat een nieuwe boete hetzelfde effect heeft. Afstudeerders betreden dan gemiddeld „iets eerder” de arbeidsmarkt. Volgens Hulshof kan dat vanuit de krappe arbeidsmarkt „wellicht” als voordeel worden beschouwd, maar als het „ten koste gaat” van zelfontwikkeling (bijvoorbeeld via een bestuursfunctie) of het volgen van extra vakken, is het de vraag wat van dat voordeel overblijft.